

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

DE OLIFANTMAN
(The Elephant Man)

Toneelspel in 21 scènes

door

1880

Bernard Pomerance

Vertaling: Jessamin Stärcke

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2014
Nr.

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste TIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier 'Aanvraag tot opvoering'. Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen. Het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) aan Toneelfonds J. Janssens worden bezorgd of digitaal worden ingediend via www.toneelfonds.be → opvoering.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt men dan van Toneelfonds J. Janssens de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten.

Iedereen die een 'Aanvraag tot opvoering' indient wordt verondersteld de 'algemene voorwaarden aanvraag opvoering' (zoals ze vermeld staan op onze website) te kennen en te aanvaarden.

(Indien u geen toegang tot internet hebt, gelieve ons dit te melden. Dan sturen wij u graag per post een exemplaar van deze algemene voorwaarden.)

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A1

BELANGRIJKE OPMERKING!

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *DE OLIFANTMAN* op te voeren moet de naam van auteur *BERNARD POMERANCE* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1999/0220/001
ISBN 978-90-385-05985

THE ELEPHANT MAN © BERNARD POMERANCE
© 1999 Toneelfonds J. Janssens/
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(5 dames - 13 heren)
(dubbelrollen mogelijk)

Frederick Treves, chirurg en docent
Carr Gomm, lid van het bestuur Hospitaal
Ross, manager van de Olifantman
John Merrick, de Olifantman
Siamese Tweeling
Twee Belgische politieagenten
Een Londense Agent
Een man, op een kermis in Brussel
Conducteur van de boottrein Oostende-Londen
Bisschop Walsham How
Bode van het London Hospitaal
Snork, eveneens een bode
Mevr. Kendal, een actrice
Hertogin
Graaf
Prinses Alexandra

1880

DECOR

- * Het Londen Hospitaal, Whitechapel Road.
- * Whitechapel Road. Een winkelpui.
- * Een kermis.
- * Kamer van Merrick.

E E R S T E B E D R I J FSCENE I

NOG VOOR ZIJN VEERTIGSTE ZAL ZIJN HONORARIUM 100 GUINEAS
PER BEHANDELING BEDRAGEN.

Het Londen Hospitaal, Whitechapel Road.

(Gomm & Treves komen op)

TREVES : Meneer Carr Gomm? Frederick Treves. Uw nieuwe lector in de anatomie.

GOMM : 31 jaar. Boeken over Scrofulose en Toegepaste Chirurgische Anatomie. Uw ster is rijzende, meneer Treves, dat constateer ik met genoegen. Ik zag altijd waardering naar prestatie, en uw ijver, talent en vakkundigheid, vragen om waardering. Negeer de smerigheid van Whitechapel, de algehele verwaarlozing en armoede hierbuiten en binnen het London Hospitaal zult u een onuitputtelijke medische rijkdom aantreffen. Wij onderzoeken en behandelen de grootst mogelijke verscheidenheid aan ziektes en afwijkingen en zijn zonder enige twijfel de grootste instelling op ons gebied ter wereld. Het Britse Imperium verschaft ons mogelijkheden zonder weerga voor onze onderzoekingen; want in landen waar het leven wreed is, is medisch gezien het meest te halen. Draag bij tot onze reputatie door verder te gaan, dat is het enige dat telt. U hebt een huis gekocht?

TREVES : In Wimpole Street.

GOMM : Goed zo. Zet 'm op, Treves. Ik voorspel u het lidmaatschap van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen en 100 guineas per behandeling, nog voor uw veertigste. Een sublieme compensatie, dat zult u zien.

TREVES : Compensatie? Ik begrijp niet wat u bedoelt.

GOMM : Dat begrijp ik. Komt nog wel. *(Gomm af)*

TREVES : Een gelukkige jeugd in Dorset. Een wetenschapsman in de eeuw van de

wetenschap. Een Engelsman in de eeuw van Engeland. Als docent en arts verbonden aan het London Hospitaal. Twee boeken gepubliceerd voor m'n 31ste. Een huis. Een vrouw die van me houdt en, mijn god, 100 guineas per behandeling vóór m'n veertigste. Compensatie, waarvoor? Wat het jaar des Heren 1884 betreft, mag ik, Freddie Treves mijzelf buitengewoon gelukkig prijzen. Zou ik zo zeggen.

SCENE II

KUNST VALT IN HET NIET, VERGELEKEN BIJ DE NATUUR.

Whitechapel Road. Een winkelpui. Een groot aanplakbiljet waarop een wezen afgebeeld staat met het hoofd van een olifant.

ROSS : Twee pennies, twee pennies, komt dat zien, komt dat zien. Aan deze zijde van het graf heeft John Merrick noch hoop, noch enig uitzicht op verlichting van zijn lot. Zijn toestand is in ieder opzicht uitzichtloos. Zijn lichamelijke ellende wordt enkel overtroffen door zijn geestelijke kwelling, een veracht schepsel zonder enige troost. Twee pennies maar. Komt dat zien, komt dat zien! Te moeten leven met deze lichamelijke afzichtelijkheid, met misvormingen die elke beweging belemmeren en met onophoudelijke pijn, is al beproeving genoeg, maar blootgesteld te worden aan de diepkwetsende blikken van afgrijzen en walging van een ieder die hem ziet, is ronduit onverdraaglijk. Twee pennies maar, twee pennies. Komt dat zien, komt dat zien! Want om in leven te blijven dwingt Merrick zichzelf deze vernederingen, ik herhaal vernederingen, te ondergaan, om in leven te blijven; en zo vertoont hij zichzelf aan mensenmassa's die ervoor betalen om te staren en te krijsen naar dit wangedrocht: de Olifantman. (*Treves komt op en bekijkt de aankondiging.*) Aanschouw Moeder Natuur, losgebarsten in duivelse razernij! Twee pennies.

TREVES : Dit opschrift is absurd. Half olifant, half mens. Dat is niet mogelijk. Komt ie uit

een vreemd land?

ROSS : Ja, uit Leicester. Maar hij is niet gevaarlijk.

TREVES : Ik werk in 't London hospitaal aan de overkant. Ik zou 'm graag willen zien als er echt sprake is van een afwijking... Maar als hij gemaakt is van 'n hoop papier maché en verf...

ROSS : Dan betaalt u me niets. Kom binnen, meneer. Merrick, sta op. Stom rond, op, op!

(Ze gaan naar binnen, komen weer naar buiten. Treves betaalt.)

TREVES : Ik moet hem verder onderzoeken in het ziekenhuis. Hier is m'n kaartje. Ik ben Treves. Ik zal zorgen dat een rijtuig hem ophaalt en terugbrengt. Dat verschaft hem toegang.

ROSS : Vijf shilling en hij is de hele dag van u.

TREVES : Ik zal hem onderzoeken in het belang van de wetenschap, ziet u?

ROSS : Meneer, ik ben Ross. Ik zorg voor hem, verdien de kost voor hem. Vond 'm in 't armenhuis in Leicester. Z'n eigen moeder bracht 'm daar, drie jaar oud. Kon z'n aanblik niet verdragen, tja, u begrijpt wel waarom. Wij, hij en ik, zijn in zaken. Hij is ons kapitaal, ziet u. Ga maar naar een bank. Naar wie dan ook. Als je geld wilt lenen, betaal je rente. Ook gestudeerde lui, maar hij is zijn prijs waard. Zo eentje vindt u d'r nergens.

TREVES : U heeft gelijk. *(hij betaalt)*

ROSS : Goed zo. D'r uit, Merrick. Stom rond, d'r uit!

(Fade-out.)

SCENE III

WIE HEEFT ER OOIT ZOIETS GEZIEN?

(Treves geeft college. Merrick neemt houdingen aan om de geprojecteerde dia's van de echte Merrick te benaderen.)

TREVES : Het meest opvallende aan hem was z'n enorme hoofd. De omtrek ervan was ongeveer gelijk aan die van de borstkas van een man. Van boven de wenkbrauwen stulpte zich, als een grote knol, een enorme botachtige massa naar voren, terwijl aan z'n achterhoofd een sponzige zwamachtige zak hing, waarvan de huid deed denken aan een bruine bloemkool. Boven op de schedel lagen een paar lange dunne haren. Het botgezwel aan zijn voorhoofd, hier ongeveer zo groot als een mandarijn, bedekte vrijwel volledig één oog. Aan de bovenkaak stak nog een botmassa naar voren. Deze pulde uit de mond als een roze stomp, waardoor de bovenlip binnenstebuiten gekeerd werd en de mond er uit zag als een grote kwijlende opening. De neus was slechts een klomp vlees, alleen als neus herkenbaar door de plaats ervan. De misvormingen van het gezicht maakten iedere uitdrukking van emotie volledig onmogelijk. De rug was vreselijk, daaraan hingen tot halverwege de dij enorme zakachtige vleesmassa's, overdekt met dezelfde afschuwwekkende bloemkoolvlekken. De rechterarm was ontzettend groot en vormeloos, hetgeen deed denken aan elephantiasis, wat het niet was. Ook deze arm was overwoekerd met afhangende kwabben van dezelfde bloemkoolachtige huid. De rechterhand was groot en lomp - meer een vin of een paddel dan een hand. Er was geen onderscheid tussen handpalm en handrug. De duim had de vorm van een radijs, de vingers leken op dikke knobbelige wortels. Als ledemaat was de arm onbruikbaar. De andere arm was zeer opmerkelijk, in vergelijking. Deze was niet alleen normaal, maar zelfs delicaat gevormd, bedekt met een fijne huid en voorzien van een prachtige hand die iedere vrouw hem zou kunnen benijden. Aan zijn borst hing een zak van 't zelfde afstotelijke vlees. Het leek op de halskwab van een hagedis. Zijn onderste ledematen hadden dezelfde kenmerken als de misvormde arm. Log, gezwollen en zwaar misvormt. Uit de zwamachtige huidgroeisels steeg een misselijk makende stank op, die moeilijk te verdragen was. Om zijn ellende nog ondraaglijker te maken was de ongelukkige als jongen het slachtoffer geworden van een heupziekte. Dit had hem voorgoed

kreupel gemaakt, zodat hij alleen met een stok kon lopen. *(tegen Merrick)* Alsjeblieft. *(Merrick loopt)* Elke mogelijkheid om aan zijn kwelgeesten te ontsnappen was hem aldus ontzegd.

STEM : Meneer Treves, u hebt ons een ingrijpende en onbekende afwijking getoond. U hebt verteld dat als hij hier verdwijnt hij de kermis weer opgaat. Dat zou verboden moeten worden. Het is een schande. Het is mensonterend en een schande. Het is een aantasting van de zedelijkheid. Het zou wel eens een gevaar kunnen inhouden, wie weet. Iemand zou er iets aan moeten doen.

TREVES : Ik ben arts. Wat wilt u dat ik doe?

STEM : Nou, ik weet wat ik moet doen. Ik weet het.

(Stilte. Een politieagent komt. Fade-out.)

SCENE IV

DEZE AANTASTING VAN DE ZEDELJKHEID MAG NIET VOORTDUREN.

(Muziek. Een kermis. Punthoofdmeisjes zijn dicht bij elkaar gekropen. Ze houden een portret vast van Leopold, koning van Congo. Man komt op.)

MAN : Wel, m'n punthoofdige schattekes, na moet es efkes goed luisteren, astemblijft. Elk gedrochtje op de Brusselse foor doet iets specioels om Leopold te vieren. Omdat hem vijf jaar keuning is van de Congo. Hij. Onze keuning. Ons Wereldrijk. *(Ze beginnen hun voordracht.)* Nee, nu nog niet, idioten. Ik zeg wel wanneer. En als gijllie het doet, doe g't dan goed. Anders goede gijllie terug naar het gesticht. En ge weet wat dat betekent, nieuwer? Dan snijen ze 't bovenste van oele kopkes af en lepelen ze oelle kleine hersenkes eruit en doen die weer terug in de hondjes van wie ze gestolen zijn. Snijen-oelle. Jazeker. Ik kom direct terug met

klanten. Komt dat zien de Koninginnen van Congo! (*Man gaat af. Merrick en Ross op.*)

MERRICK : Cosmos? Cosmos?

ROSS : Congo. Land van de zwartjes, land van de duisternis. Hoho! (*ziet punthoofden*)
Moet je die zien, knul. Op 't vasteland is meer toegestaan. 'n Hoop onfatsoen, hier, en 't kan niemand wat schelen. Hier sturen ze tenminste geen smerissen op je af om je d'r uit te smijten zoals in Londen. Ik heb zo het gevoel dat hier in Brussel ons fortuin gemaakt is. Maak jij maar een babbeltje met dat stelletje daar, ik ga naar de politie voor een vergunning. Ben zo terug. (*af*)

MERRICK : Ik kom uit Engeland.

PUNTHOOFDEN : Allo!

MERRICK : Thuis hebben ze ons weggejaagd, uit Londen. Politie. Iemand had geklaagd.
Ze hebben me geslagen. hebben jullie hier geen last? Nee?

PUNTHOOFDEN : Allo! Allo!

MERRICK : Hallo. In België gaan we geld verdienen. Lijkt me fijn. Geluk, bedoel ik.
Betalen jullie je politie? Hoe werkt dat?

PUNTHOOFDEN : Allo! Allo!

MERRICK : Zullen we samen optreden een keer? Goed? Ik heb 48 pond, 2 shilling en negen pence gespaard. Engels geld. Ross bewaart 't voor me.

PUNTHOOFDEN : Allo! Allo!

MERRICK : Beetje beperkte woordenschat, hè? Arme stakkers. 't Lijkt wel of ze jullie hoofd in een bankschroef hebben gezet en vergeten zijn het er weer tussenuit te halen.

MAN : (*komt op*) Er komen mensen.

(*Mensen komen binnen om de voorstelling van de meisjes te zien.*) Nu. (*ze dansen en zingen*)

PUNTHOOFDEN : Wij zijn de Koninginnen van de Congo

Het schoen Belgische Rijk

Onze negers zijn de zwartste

Onze mijnwerkers de strafste

Wereldrijk Congo, wereldrijk, en macht

Civilisatie 's mooiste pracht
 zwoegen en zweten... ketting en keten
 Of we zullen u in brand steken!

MAN : Idioten! Neemt u me niet kwalijk, ze zijn nog niet helemaal klaar. Naar buiten alstublieft. (*mensen gaan af*) En na zorgde dat ge godverdoeme oelle tekst kent, he, stoemme trutten! Of anders - ge weet wat hé! (*Man af. Punthoofden huilen.*)

MERRICK : Niet huilen. Jullie hebben mooi gezongen. Niet huilen. Toe nou.

ROSS : (*Komt op, vastgehouden door twee politieagenten.*) Ze hadden me een werkvergunning beloofd. Daar heb ik m'n hele toernee op gebaseerd.

AGENT : Dit is een wrede, onfatsoenlijke en immorele vertoning. Het is een schending van de openbare zedelijkheid en dus verboden hier.

ROSS : Die twee imbecielen daar.

AGENT : Dat zijn er van hier.

ROSS : Een beetje concurrentie is goed voor de zaken. Waar is jullie gevoel voor competitie?

AGENT : Hier. (*geeft Merrick een klap*)

ROSS : Niet doen, je vermoord 'm.

AGENT : 't Zou beter voor hem zijn. Smerig hoerenjong.

MERRICK : Niet huilen, meisjes. 't Doet geen pijn.

PUNTHOOFDEN : Smerig, smerig, smerig, smerig!

(*Agent leidt Merrick en Ross naar buiten, d.i. naar voor. Black-out, alleen spot op Merrick en Ross.*)

MERRICK : Oostende zal altijd een slechte herinnering blijven, hè, Ross?

ROSS : Ik heb een besluit genomen. Ik stuur je terug, jongen. Je bent een mislukking. Je bent een blok aan m'n been. Niet de goudmijn die ik dacht dat je was. Afgelopen dus.

MERRICK : Alleen?

ROSS : Hier is wat geld, kan je wat eten. De rest hou ik. Voor m'n moeite. Heb 't verdiend, dacht ik zo. Genoeg in je geïnvesteerd. Als ik nog langer met jou optrok, zou ik

net zo gaan stinken als jij. De stank van de mislukking. Stank van verspilde jaren.
Alleen maar stank, stank, stank, stank, stank.

CONDUCTEUR : *(komt op)* Is dit 'm?

ROSS : U hoeft 'm alleen maar veilig op 't Liverpoolstreetstation af te zetten. Hier, dat is
voor uw moeite. *(geeft hem geld)*

MERRICK : Bestolen.

CONDUCTEUR : Wat zegt-ie?

ROSS : Hij maakt alleen maar geluiden. Is niet goed bij zijn hoofd.

MERRICK : Bestolen.

ROSS : Bon voyage, Johnny. Hij heet Johnny. Hij kent z'n naam. Maar meer niet.

CONDUCTEUR : Niet achter 'm aangaan, Johnny. Johnny, kom mee naar boot nu.
Conducteur zal voor Johnny plaatsje zoeken waar niemand 'm kan zien. Johnny!
Johnny! Niet tegenstribbelen, Johnny. Johnny. Kom.

MERRICK : Bestolen! Bestolen!

(Fade-out tijdens worsteling.)

SCENE V

POLITIE STEUNT ZWAKZINNIGE TEGENOVER MENIGTE.

(donker, rumoer, geschreeuw)

STEM : Liverpool Street Station!

(Merrick komt op. Conducteur, politieagent.)

AGENT : Hier zijn we veilig. Ik heb de deur gebarricadeerd.

CONDUCTEUR : Ze wilden 'm in stukken scheuren. Zoiets heb ik nog nooit gezien. 'k

Voelde me net generaal Gordon in de slag om Khartoem, verdomme.

AGENT : Kun je ergens heen in Londen, jongen? Hier kun je niet blijven.

CONDUCTEUR : Hij is niet goed bij zijn hoofd. Hij begrijpt je niet. Zoek in zijn zakken.

AGENT : Heb je geld?

MERRICK : Bestolen.

AGENT : Wat zeg je?

CONDUCTEUR : Hij maakt alleen maar geluiden. Bange geluiden, da's alles. Doorzoek z'n jas.

MERRICK : Je-zus.

AGENT : Als je me je jas niet laat doorzoeken, lever ik je uit aan dat zootje daarbuiten. Kom, kom, ik maakte maar een grapje, wind je niet op.

MERRICK : Grapje? Grapje?

AGENT : Ja hoor. Grauw, graw, graw, graw.

MERRICK : Je-zus.

AGENT : Hier, een visitekaartje. Ben jij Johnny Merrick? Wat is dat voor een kaartje, Johnny? Heeft iemand je dat gegeven?

CONDUCTEUR : Wat staat er op?

AGENT : De heer Frederick Treves, lector in de anatomie, het Londen hospitaal.

CONDUCTEUR : Ik ga kijken of ik 'm kan vinden. 't Is hier vlakbij. *(gaat af)*

AGENT : Wat doet-ie, geeft hij jou les in jouw anatomie? Mensen die normaal denken die zien er zo niet uit. Of wel soms? Jahh, glung, glung, glung, glung, glung.

MERRICK : Jezus. Jezus.

AGENT : Ja hoor. Treves, Treves, Treves, Treves.

(Donker. Het licht komt weer op als de conducteur Treves binnenlaat.)

TREVES : Wat is er aan de hand hier? Al dat gepeupel daarbuiten, hebben jullie dan gevoel voor fatsoen in je donder. Ik ben Frederick Treves. Dit kaartje is van mij.

AGENT : Deze arme ziel hier had 't op zak. Kwam aan uit Oostende.

TREVES : Goeie hemel, Merrick? John Merrick? Wat is er met jou gebeurd?

MERRICK : Help me!

(Fade-out)

SCENE VI

ZELFS IN NIGERIA OF IN CEYLON ZIET MEN ZOIETS NIET.

(Het Londen Hospitaal. Merrick in de badkuip. Treves buiten op de gang. Juffrouw Sandwich komt op.)

TREVES : U bent? Juffrouw Sandwich?

SANDWICH : Sandwich. Ja.

TREVES : U hebt ervaring opgedaan in missieziekenhuizen in Nigeria.

SANDWICH : En Ceylon.

TREVES : Ik mag aannemen dat u gewend bent aan...

SANDWICH : De tropen. Ai, die ziektes. De vele en verschrikkelijke plagen die de Heer ons zendt, ja, dokter.

TREVES : Ik heb namelijk de hulp nodig van een verpleegster met ervaring.

SANDWICH : Iemand om hem z'n eten te brengen, zijn kamer op te ruimen. Ja, dat begrijp ik. Maar blijkbaar is dat moeilijk.

TREVES : Ja, tot nu toe werd ik telkens in de steek gelaten. Hij is werkelijk... dat wil zeggen, de dienstdoende verpleegsters... nu ja, 't behoort niet tot hun taak en ze weigeren. Doet u maar gewoon vriendelijk tegen meneer Merrick. Zonder... eh... in paniek te raken. Hij is monsterlijk lelijk. Dat moet u goed begrijpen. Z'n aanblik heeft hen de stuipen op 't lijf gejaagd.

SANDWICH : De foto's tonen een afschuwelijke ziekte.

TREVES : Het is een afwijking, geen ziekte; het is op geen enkele manier besmettelijk,

hoewel we in feite niet precies weten wat 't is. Toch heb ik bij degenen met wie ik het geprobeerd heb een diepgeworteld bijgeloof geconstateerd; ze zijn er heilig van overtuigd dat hij het op de een of andere manier zelf opgeroepen heeft, deze toestand, en dat is natuurlijk beslist niet zo.

SANDWICH : Ik ben niet zo iemand die gelooft dat wij stervelingen zelf genade kunnen verwerven of kastijding kunnen oproepen, dokter.

TREVES : Juffrouw Sandwich, ik mag hopen van niet.

SANDWICH : Laat mij u dan gerust stellen wat dat betreft. Verpleeg de melaatsen in 't Oosten en je weet wat verplegen is, dokter Treves. In Afrika heb ik verschrikkelijke beproevingen gezien, die volslagen onbekend zijn in onze beschaafdere streken. Wat kan hier erger zijn dan een in ellende en melaatsheid wegrottende neger?

TREVES : Kan ik me voorstellen, ja.

SANDWICH : Het stoffelijk omhulsel boezemt mij geen vrees in.

TREVES : Dat heeft mij ertoe gebracht buiten de muren van het ziekenhuis hulp te zoeken.

SANDWICH : 'Ik zie naar de heuvelen vanwaar mijn hulpe komen zal'. Ik begrijp het. Ik denk dat ik wel zal voldoen.

BODE : *(komt op met dienblad)* Z'n lunch. *(gaat af)*

TREVES : Misschien wilt u zo vriendelijk zijn om met me mee te gaan, ik zal u voorstellen.

SANDWICH : Laat u mij het blad dragen.

TREVES : Dat doe ik deze keer. Bent u zover?

SANDWICH : Jazeker.

TREVES : Hij zit in het bad om van zijn stank af te komen. *(Ze gaan bij Merrick binnen)* John, dit is juffrouw Sandwich. Zij...

SANDWICH : Ik... *(Niet in staat zich te beheersen)* O, goeie God in de hemel. *(vlucht de kamer uit.)*

TREVES : *(Zet 't blad met Merrick's lunch neer.)* 't Spijt me. Ik dacht...

MERRICK : Dank u dat u deze keer m'n lunch hebt gered.

TREVES : Excuseer me. *(Hij gaat af, naar juffrouw Sandwich)* U laat me in de steek,

weet u dat. Ik heb u op alle mogelijke manieren gewaarschuwd en nog laat u me in de steek.

SANDWICH : U hebt niet gezegd...

TREVES : Ik heb alles...

SANDWICH : Niet waar. U zei... alleen maar woorden.

TREVES : Maar de foto's.

SANDWICH : Plaatjes. Daar krijgt u niemand voor. 't Spijt me. *(ze gaat)*

TREVES : Ja. Wel. Hier is hij ook niet mee geholpen.

(Fade-out)

SCENE VII

HET ENGELSE PUBLIEK ZAL BETALEN OM HEM TE LATEN ZIJN ALS WIJ.

(Londen Hospitaal. Merrick zit te lezen in de badkuip. Treves en Bisschop How staan voor op het toneel.)

BISSCHOP : Hoe manmoedig draagt hij zijn kruis! 't Is opmerkelijk. Hij heeft kennis gemaakt met het geloof en kent hele passages uit de bijbel uit z'n hoofd. Toen ik 'm eenmaal had leren verstaan werd het me duidelijk dat hij zonder enige twijfel vroeger godsdienstonderwijs heeft genoten.

TREVES : Dat zal wel in het armenhuis zijn geweest, mijnheer de Bisschop.

BISSCHOP : Daar zijn ze soms ongelofelijk goed in. Hij houdt van de psalmen en het boek Job verbijstert hem, zegt hij, want hij kan niet vatten dat een rechtvaardige God lijden brengt alleen maar om, zoals hij dat uitdrukt, daarna genadig te zijn. Maar dat Christus hem zal redden, daar twijfelt hij niet aan, dus haatdragend is hij niet.

GOMM : (*komt op*) Christus zal hem wel móeten redden; verdomd als wij het kunnen.

BISSCHOP : Ahum. In ieder geval, Dr. Treves, is hij godsdienstig van aard, verder onderricht zou hem verrijken en ik zal daar met genoeg in willen voorzien. Ik ben van plan deze week vanaf de preekstoel over hem te spreken.

GOMM : Ik zie dat onze badende gast onze bezige bisschop uit zijn kruisvormige schuilplaats heeft doen vliegen.

BISSCHOP : Spreek met Merrick, meneer. Ik heb tot hem gesproken van Barmhartigheid en Gerechtigheid. Er schuilt een waar Christen in deze ruwe bolster.

GOMM : Mijn boodschap lijkt banaal in vergelijking hiermee, maar toch: Frederick, de reacties op mijn brief aan de Times over Merrick zijn overweldigend... Het Engelse volk is dermate gul geweest dat Merrick z'n hele leven kan worden onderhouden zonder dat het het ziekenhuis een cent zal kosten.

TREVES : Maar dat is geweldig.

BISSCHOP : God zegene 't Britse volk.

GOMM : Vooral omdat het hem niet verscheurd heeft toen bij Liverpoolstreet Station. Freddie. 't Londen Hospitaal is geen tehuis voor ongeneeslijke zieken, dit is hoogst ongebruikelijk, maar jou wil ik het toestaan Hoewel God mag weten wat je van plan bent.

BISSCHOP : God weet het, meneer, en Darwin niet.

GOMM : Allicht, meneer, God heeft hem zo geschapen.

BISSCHOP : Ik was er niet gerust op toen ik hier kwam. Maar ik vind het verheugend om Merrick in handen te zien van Dr. Treves, een goed christen, meneer.

GOMM : Freddie is een goed mens en een briljant chirurg en dat is inderdaad verheugend.

TREVES : Ik had anders dit geld nooit bij elkaar gekregen mijnheer de Bisschop.

BISSCHOP : Laat ik u niet langer van uw plichten afhouden, meneer Treves. Alleen dit nog, meneer Gomm, is het de wetenschap, denkt u, die ons beweegt als wij Engelse wetten en regels naar India of Ierland over te brengen. Als brave Britse dienaren der kerk huis en haard verlaten voor het harde missieleven in Afrika, is het dan de wetenschap die hen drijft? Nee, meneer. Het is Christenplicht. Het is onze plicht onze verworvenheden en onze zegeningen aan de achtergestelde medemens te brengen. Dat beweegt ons, meneer, zoals het dokter Treves beweegt

om Merrick heil te brengen waar geen redding mogelijk is. Generaal Gordon was een christen, meneer, en hij stierf ervoor bij Khartoum. niet voor de wetenschap, meneer.

GOMM : Wat u zegt: 'Niet voor de wetenschap.'

BISSCHOP : Meneer Treves. Ik zal Merrick wekelijks bezoeken als u 't goed vindt.

TREVES : U bent welkom, eerwaarde, daar ben ik zeker van.

BISSCHOP : Een goede dag dan, heren. (*af*)

GOMM : Wel, Jezus m'n jongen, nu we dat geld hebben, wat zijn je plannen met Merrick.

TREVES : Ik wil hem zo'n normaal mogelijk bestaan geven.

GOMM : Dus hij wordt net als wij? Ah. (*glimlacht*)

TREVES : Is er iets mis, meneer Gomm? Met ons?

(*Fade-out*)

SCENE VIII

BARMHARTIGHEID EN GERECHTIGHEID ONTSNAPPEN AAN ONZE
GEDACHTEN EN ONZE DADEN.

(*Merrick in bad.*)

MERRICK : Hoe lang is 'zolang-als-ik-wil'?

TREVES : Je kunt hier je hele leven blijven. Het geld is er.

MERRICK : Ik ben dit aan 't lezen. Over tehuizen voor blinden. Ik zou 't niet erg vinden om daarheen te gaan als ik hier weg moest.

TREVES : Maar je hoeft niet weg, en je bent niet blind.

MERRICK : Ik zou het fijner vinden waar niemand me aanstaart.

GOMM : Niemand zal je hier lastig vallen.

TREVES : Nee, zeker niet. Ik heb instructies gegeven.